

FORMA FRAMTIDEN

DEL 3: **HANDLINGSPLAN**

Region Dalarnas strategi för Kulturella och kreativa näringar i Dalarna 2022–2027

FORMA FRAMTIDEN

DEL 3: **HANDLINGSPLAN**

Region Dalarnas strategi för
Kulturella och kreativa näringar i Dalarna 2022–2027

Region Dalarna, Kultur och bildning

Forma framtiden Del 3: Handlingsplan
Region Dalarnas strategi för Kulturella och
kreativa näringar i Dalarna 2022–2027

Del 3 av totalt tre delar:

1. Strategi
2. Strategi fördjupning
3. Handlingsplan

Bilder

Framsida: En del av dansresidensprojekt Space and Place,
Långöfesten 2023, Långö Liebruk Älvdalen. Foto Hanna Nygren

Sid 14: Workshop Makt och egenmakt inom designbranschen,
Formveckan 2019, CTH Borlänge. Foto Henrik Hansson

Sid 18: Från projektet Hållbart strukturbygge för KKN, workshop
CTH, Borlänge 2023. Foto Björn Falkevik

Sid 24: Biblioteken i Faluns bokcykel besöker bostadsområde.
Foto: Biblioteken i Falun

Baksida: Från ateljéföreningen Nisserska huset Falun,
produktionsplats 2024. Foto Stefan Ek

Grafisk form: Titti Lorentzson

Diarienummer: KBN 2022/88

ISBN: 978-91-989813-3-9

INNEHÅLL

Inledning	6
Bakgrund till strategin	7
Nationell KKB-strategi	8
Ordlista	10
FORMA FRAMTIDEN VISION, MÅL OCH DELMÅL	11
1. FÖRSTÅELSE BREDDA KUNSKAPEN	14
2. FRÄMJANDE STÄRKA VERKSAMMA	18
3. DELTAGANDE TILLGÄNGLIGGÖRA OCH STÄRKA EFTERFRÅGAN	24
KKN i siffror – Dalarna	28
KKN i siffror – Nationellt och på EU-nivå	29
SNI-koder	30
Källor	33

INLEDNING

Handlingsplanen har tagits fram av Kultur- och utbildningsförvaltningen och Regionala utvecklingsförvaltningen och är fortsättningen på strategin *Forma framtiden – Region Dalarnas strategi för kulturella och kreativa näringar i Dalarna 2022–2027* del 1 och 2.

Framtagandet av dessa dokument har gjorts på uppdrag av Regionfullmäktige utifrån en politisk vilja att stärka området.

Handlingsplanen utgör den tredje delen och syftar till att beskriva och formulera insatser som ska leda till att målen i del 1 och 2 uppfylls. Den sammanfattar också bakgrunden till strategin samt ger en övergripande ingång till området kulturella och kreativa näringar/branscher. Insatserna är även kopplade till underliggande styrdokument och rapporter.

I *Forma Framtiden – del 1 och 2*, framkommer behov och önskemål som utgör en del av underlaget för handlingsplanen. Handlingsplanen grundas också på erfarenheter från arbeten inom och utanför Region Dalarna som bidrar till att utveckla och stärka KKN-området för att uppnå visionen *Dalarna är känt för en KKN-sektor i framkant där spänningen mellan tradition och förnyelse formar framtiden*.

Sammanställningen av vilka branscher som ingår i KKN visar på en stor bredd, där inte alla har behov av samma stöd eller i samma omfattning.

Konst och kultur är grunden för KKN företag. För framgångsrika kreativa företag behövs en grundläggande kulturell infrastruktur vad gäller utbildningar, utövande och kunnande. Denna grund behöver läggas redan i grundskolan och fortsätta på gymnasienivå, i kulturskolan, inom studieförbund samt folkhögskola.

Handlingsplanens insatser riktas till små företag och affärsdrivande verksamheter på konst-, kultur- eller hantverksbasis; områden som tillhör både kultur- och näringslivspolitik.

Strategin med handlingsplan är Region Dalarnas dokument; insatser och aktiviteter är sådana där Region Dalarna har rådighet, i samverkan med relevanta aktörer.

BAKGRUND TILL STRATEGIN

Regionfullmäktige uppdrog åt Kultur och bildningsnämnden år 2019 att ta fram en strategi för kulturella näringar. Protokoll §42/2019.

Strategin *Forma framtiden – Region Dalarnas strategi för kulturella och kreativa näringar i Dalarna 2022–2027* arbetades fram i samverkan mellan Region Dalarnas förvaltningar för kultur och näringsliv, Dalarnas science park, Dalarna hemslöjdsförbund och Sätergläntan – institutet för slöjd och hantverk.

Kommuner, kulturaktörer och främjare har bidragit med kunskap och erfarenheter genom workshops och kvalitativa intervjuer. Kunskapsinhämtning från internationella och nationella analyser av KKN-området har gjorts, inte minst genom att ta del av arbetet för att ta fram en nationell strategi för de kulturella och kreativa branscherna som pågått parallellt med Region Dalarnas strategiarbete.

Strategin är Region Dalarnas dokument och bör ses som en delstrategi till den regionala utvecklingsstrategin (RUS). *Forma Framtiden* består av två delar; del 1 som är övergripande och del 2 som är en fördjupningsdel. Strategins bägge delar färdigställdes år 2022 och godkändes i sin helhet av Region Dalarnas Kultur- och bildningsnämnd 2023-11-27. Diarienummer KBN 2022/45.

Vid samma möte uppdrog Kultur- och bildningsnämnden åt Kultur- och bildningsförvaltningen att ta fram en handlingsplan för KKN Dalarna.

NATIONELL KKB-STRATEGI

I april 2024 lämnade regeringen en nationell strategi för företag i kulturella och kreativa branscher till riksdagen. Strategin ska gälla 2024–2033 och har en vision om att Sverige 2033 har stärkt sin position som ett ledande land för de kulturella och kreativa branscherna. Strategin utgår från förslag i utredningsbetänkandet *Kreativa Sverige!* (SOU 2022:44).

Strategin har sex prioriterade områden som i korthet rör nationell statistik, upphovsrätt, råd och stöd, arbetsmarknad, livsmiljöer samt internationalisering. Utredningen poängterade därtill särskilt vikten av ett tydligare tvärpolitiskt ansvar för KKB samt särskilt fokus på strukturer och kulturell hållbarhet – ”utan konst och kultur, inga kulturella och kreativa branscher”.

Motivet till strategin är att företag i kulturella och kreativa branscher bidrar till hållbar tillväxt och välfärd i hela landet, att goda förutsättningar för företagande inom kulturella och kreativa branscher gynnar fri kultur samt att kulturella och kreativa branscher prioriteras internationellt.

Utredningen sammanfattar regionernas behov under rubrikerna *strukturella insatser* och *ökad samverkan, kompetenshöjande insatser* samt *finansieringsinsatser*.

Exempelvis behövs nya och tydligare uppdrag för främjandeaktörer, fler yrkesutbildningar i kultursektorn och vikten av satsningar på kulturskolan och redan yrkesverksamma kulturskapare. Regionerna efterlyser också särskilda utvecklingsstöd för företagen i kulturella och kreativa branscher, utöver befintliga stöd till kultur- resp näringslivssektorn. Det behövs fler främjandesatsningar på kulturella och kreativa företag och medel till exempelvis tvärsektoriella projekt mellan region och kommun, ökat samarbete med KKB-aktörer och digitaliseringsinsatser för att stötta kulturskapares arbete, publikutveckling och teknisk innovation. Regionerna poängterar nödvändigheten av att forma stödstrukturer som också omfattar den stora del

av kulturlivet som bedrivs i andra organisationsformer såsom föreningar och studieförbund. Konstnärers villkor är centralt för framgångsrika kreativa och kulturella branscher. Stöd och satsningar bör fokusera på den kulturella kärnan och medel utanför kulturbudgeten bör avsättas på alla nivåer.

Exempelvis har Region Norrbotten och Region Blekinge tagit fram gemensamma styrdokument för näringsliv och kultur samt avsatt medel från bägge sektorerna för genomförande.

KKN BLIR KKB

På senare år har begreppet KKN (Kulturella och kreativa näringar) ersatts av det bredare begreppet KKB (Kulturella och kreativa branscher) i nationella och regionala strategier.

KKB anses tydligare omfatta kulturella och kreativa verksamheters skiftande förutsättningar både vad gäller storlek, affärslogik och organisationsform. Utöver marknadsorienterade företag omfattar KKB även föreningar och stiftelser med konstnärliga och kulturella verksamhetslogiker.

ORDLISTA

Armlängds avstånd. Det finns ingen absolut definition av armlängds avstånd men principen definieras oftast som att politiken ska skapa förutsättningar för skapande, men inte styra innehållet.

Kreativa hus är en tankemodell för hur man kan stödja och utveckla kulturbranscher, genom att svara upp mot behov som under många år uttryckts av företrädare för dessa branscher. Som ett led i detta har Kreativa hus lanserats som idé. Begreppet är inte vedertaget. Dock finns det de facto redan ett flertal platser som fungerar som kreativa hus, men de har ingen gemensam grund eller organiserad samverkan som skulle kunna ge en tyngd åt konceptet. Ofta är det gamla industriområden som blivit plattform för kreativa verksamheter; Not Quite i Fengerfors Dalsland, Experium Umeå, Logomo Åbo (Finland),

med flera. Utvecklingen av kreativa hus är alltså ett av flera möjliga verktyg för att möta de särskilda hinder och utmaningar som många företagare i den kulturella sektorn upplever. Kort uttryckt handlar det om att flera kulturella och kreativa entreprenörer är verksamma och hyr lokaler där fokus ligger just på entreprenörerna. I huset har de tillgång till gemensamma nyttigheter, som till exempel produktionsplatser, försäljningskanaler, exponering, nätverksaktiviteter, kompetensutveckling, husvärd, rådgivning inom affärsutveckling, digitalisering, finansiering mm.

Kulturbuss. Inom Region Dalarnas kollektivtrafik finns det möjlighet för skolelever att på skoltid och klassvis delta i kulturaktiviteter och att då det behövs resa till aktiviteten med kollektivtrafiken.

På en **produktionsplats** för bild och form produceras konst, konsthantverk eller design. Platsen kan vara en ateljé eller en verkstad. Ofta drivs produktionsplatsen av en förening bestående av konstnärer, hantverkare eller formgivare. De flesta produktionsplatser är stationära för att kunna inrymma de maskiner, material, visningsutrymmen och kreativa/kollegiala ytor som behövs vid produktion. I Dalarna räknas att det finns fem stadigvarande och även tillfälliga produktionsplatser för bild och formområdet. Produktionsplatser är viktiga även för andra konstområden.

FORMA FRAMTIDEN

VISION, MÅL OCH DELMÅL

VISION

Dalarna är känt för en KKN-sektor i framkant där spänningen mellan tradition och förnyelse formar framtiden.

Visionen är högt ställd, som visioner ska vara. Men vad betyder den?

Dalarna har en lång tradition av att vara ett kulturlän. Dalarna förknippas och är känt både i Sverige och utanför landets gränser bland annat för slöjd och hantverk, spelmannsmusik, folkdans, konstnärskolonier inom måleri och grafik. Detta utgör en livgivande mylla, där nutida konst och kulturuttryck såsom hårdrock, mediaproduktion, spelutveckling, design och formgivning får sin näring. Gammal tradition och nyskapande uttryck!

ÖVERGRIPANDE MÅL

I Dalarna är det lätt att vara verksam inom KKN. Det övergripande målet är enkelt formulerat men innebär många förändringar för att uppfyllas.

På vilka sätt skapas förutsättningar så att det blir lätt för KKN-företagen att verka i Dalarna?

Genom att kunskapen om kreativa näringsars positiva inverkan på näringslivet och samhällets utveckling i stort sprids, läggs en grund för att kulturskaparen möts av kunniga främjare som lotsar rätt och visar vägar till finansiering och utveckling. Genom att tillhandahålla ytor för kulturproduktion, mötesplatser och arenor för exponering skapas möjligheter för KKN-företagarens egen utveckling samt samskapande med andra verksamheter. Insatser till kulturföretagarna sker med respekt för kulturens egenvärde, det vill säga på armlängds avstånd.

MÅL

I strategin framgår att Region Dalarna ska:

- Främja kulturella och kreativa näringsars (KKN) möjlighet att bidra till att målen i Dalarnas Regionala Utvecklingsstrategi uppnås,
- visa hur näringsarna ska stöttas samt hur olika politik-områden och beslutsfattare på olika nivåer behöver samverka för att nå önskade mål,
- utgöra ett viktigt dokument som underlag till ansökningar såväl nationellt som till EU.

Därför vill Region Dalarna:

- Öka kunskapen om KKN och synliggöra hur sektorn kan bidra till miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet,
- stärka KKN genom stödfunktioner med kunskap, om sektorns särskilda villkor, affärslogik och produktionsförhållanden, innovation, nätverk och finansiering,

- inkludera KKN i regionens forsknings- och utvecklingsarbeten så att kunskap och kompetenser inom KKN tas tillvara,
- skapa samverkan och utvecklingskraft mellan olika förvaltnings och politikområden, mellan stad och land, mellan region och stat, samt inom och mellan branscher,
- hålla armlängds avstånd till kulturens kärna, kulturens former, traditioner, uttryck och frihet respekteras.

INSATSER

Handlingsplanens insatser är sådana som är möjliga att genomföra inom ramen för Region Dalarnas uppdrag. Viljan att satsa på KKN finns också hos flera kommuner i Dalarna som både inom näringslivs- och kulturområdet lyft fram KKN som insatsområde. De specificerade insatserna i handlingsplanen kommer att ske i samverkan med KKN-verksamheter, kommuner, lärosäten, kultur- och näringslivsfrämjande aktörer. Vissa listade insatser kan kopplas till redan pågående aktiviteter.

Insatserna kan föras samman till tre huvudgrupper

1. Förståelse: Bredda kunskapen om KKN
2. Främjande: Stärka verksamma inom KKN
3. Deltagande: Tillgängliggöra och stärka efterfrågan

För att nå målen ska insatserna nedan genomföras under den tid som KKN-strategin gäller.

1.

FÖRSTÅELSE BREDDA KUNSKAPEN OM KKN

BEHOV OCH UTMANING

Kunskapen om KKN-sektorns särskilda villkor och affärslogik är ofta låg inom befintliga främjandesystem.

Den kulturella och kreativa sektorn nyttjar och nås i lägre grad än andra branscher av främjandeinsatser för näringsliv, såsom företagsrådgivning och offentligt ekonomiskt företagsstöd.

Branschens beröringspunkter med och gynnsamma effekter för flera andra samhällssektorer är relativt okända men har stor potential att bidra positivt om möjlighet ges. Statistik och kunskapsunderlag regionalt och nationellt är i nuläget otillräckligt. Offentliga företagsstöd och finansieringsmodeller behöver anpassas till kulturella och kreativa verksamheters komplexitet.

För att stärka KKN krävs därför samverkan mellan nämnder och förvaltningar inom både kultur och näringsliv.

EU-program är möjliga hävstänger för att stärka KKN-sektorn.

MÅL

Offentliga näringslivsfrämjande aktörer på regional och kommunal nivå har fått fördjupad kunskap om branschens förutsättningar och möjligheter att bidra till ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet så att de i sitt värv inkluderar verksamma inom KKN på ett adekvat och relevant sätt. KKN-sektorns kompetens kan på så sätt inkluderas i näringslivs- och samhällsutveckling.

Att kultur och näringslivsförvaltningar samverkar kring KKN-området.

Att Region Dalarna samlar in och sprider statistik och kunskap som berör KKN.

Att KKN inkluderas i Region Dalarnas EU-arbete.

INSATSER

Samverkan

Förvaltningsöverskridande inom Region Dalarna

Mellan relevanta offentliga aktörer, på kommunal, regional, interregional och nationell nivå

Möjliggöra EU och andra nationella och internationella stöd för samverkansprojekt

Stärka erfarenhetsutbytet regionalt, interregionalt och nationellt

Högskolan Dalarna och relevanta lärosäten

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Etablera samarbete om KKN mellan Region Dalarnas Regionala utvecklingsförvaltning och Kultur- och bildningsförvaltningen	Pågående	KoB, RUF	
I samverkan med Region Dalarnas och kommunernas näringslivs- och kulturavdelningar genomföra kunskaphöjande insatser om KKN	Våren 2025	KoB, RUF	Kommunerna i Region Dalarna
Ta del av och sprida forskning och erfarenhetsutbyten interregionalt och nationellt	Pågående, frekvens 1 gång/termin	KoB	Nationella KKN-nätverket, Interregional samverkan, Dalarnas kommuner, näringslivsaktörer
Ta aktiv del av EU-program och projekt som berör KKN-området för att säkerställa informations-spridning och nätverksbyggande	Pågående	KoB, RUF; särskilt inom Boost-projektets plattform Hållbara kreativa upplevelser	Möjliga partners i EU-projekt
Etablera kontakter med lärosäten för erfarenhetsutbyten kring KKN och inventera möjligheter till kurser på området	Våren 2025	KoB, RUF	Folkhögskolor, Högskolan Dalarna

Kompetenshöjande insatser

om KKN för aktörer utanför KKN-branscherna så som främjare, offentliganställda, politiker, allmänheten

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Statistik om företagande och omsättning inom KKN Dalarna tas fram årligen	Hösten 2024, hösten 2025, hösten 2026	RUF	KoB
Lärprojekt om KKN inom Dalalabb	Hösten 2025	KoB, RUF	Dalarnas kommuner
Ta fram checklista för främjare på hur KKN-sektorn stöds på bästa sätt	Start våren 2025, spridning 2025–2027	KoB, RUF	Dalarnas kommuner, företagsfrämjare, företagsnätverk, kulturbransch-nätverk, lärosäten i Dalarna

Kommunikation

Sprida goda exempel

Lyfta KKN-branschen i intern och extern kommunikation

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Publicera KKN-material på Region Dalarnas webb	Våren 2025, kontinuerligt	KoB	RUF, Kommunikationsstrateg

Finansiering

Anpassa Region Dalarnas företagsstöd till branschens komplexitet

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Se över och anpassa Region Dalarnas företagsstöd till branschens komplexitet	Våren 2025	KoB, RUF	RUF, Kommunikationsstrateg

2.

FRÄMJANDE STÄRKA VERKSAMMA INOM KKN

BEHOV OCH UTMANING

Statistik visar att företagen inom KKN-sektorn ofta är små med låg omsättning.

Genom att ge rätt förutsättningar för kulturföretag och deras förutsättningar för att arbeta och utvecklas stärks KKN i Dalarna och den ekonomiska hållbarheten förväntas öka.

I arbetet inkluderas även de delar av föreningslivet som bedriver affärsverksamhet inom kultursektorn.

Immateriella tillgångars värde kan vara svåra att säkerställa, befintlig finansiering och företagsstöd bygger vanligtvis på materiella värden. Företag inom KKN kan därför ha sämre tillgång till företagsfinansiering.

Branschorganisationerna utgör viktiga kontaktytor gentemot det offentliga som tillsammans kan säkerställa aktörernas kompetensutveckling vad gäller den kreativa förmågan, och kunskapsstöd vad gäller till exempel tillgång till företagsstödfunktioner, juridik/upphovsrätt och teknikutvecklingens möjligheter och utmaningar.

Tillgången till funktionella och stabila produktionsplatser är en grund för utövande av kulturella och kreativa yrken. Produktionsplatserna utgör nav såväl för kollegialt utbyte och delande av resurser samt också potentiell kapacitet för nationell och internationell samverkan.

Mötesplatserna och kontaktytorna mellan verksamma inom olika områden och affärsstrategier behöver utvecklas.

För att nå långsiktig kompetensförsörjning och hållbar utveckling för KKN är det viktigt att Dalarna erbjuder kulturutbildningar såväl på grundläggande samt på högre nivå.

MÅL

Verksamma inom KKN i Dalarna vet var de ska vända sig för att få stöd att utveckla sin verksamhet såväl konstnärligt som företagsmässigt. Det finns produktionsplatser för skapande och kollegialt utbyte samt ytor; fysiska som digitala, för exponering. Branschorganisationerna har utvecklats till tydliga plattformar för att stärka verksamma inom de olika konstområdena och för att fungera som länk mellan kulturutövarna och Region Dalarna.

INSATSER

Tillgång till finansiering

Tillgängliggör produktionsmedel – företagsstöd och produktionsstöd

Undersöka möjligheterna för kulturfond

Se över företagsstöd i jämförbara andra län

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Undersöka andra regioners kulturbidrag och företagsstöd till företag och kommuner	Våren 2025	KoB	
Marknadsföra företagsstöd från RUF till KKN-sektorn som anpassats till branschens särskilda villkor och komplexitet	Våren 2025	RUF	KoB, branschorganisationer inom kultursektorn
Undersöka förutsättningarna för alternativ finansiering exempelvis kulturfond	Våren 2025	KoB	RUF, Sätergläntan

Möjliggöra resursdelning

Inventera och stärk befintliga produktionsytor

Bidra till att utveckla kreativa hus/kulturkontor

Stärka branschorganisationerna inom konst och kultur

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Inventera, synliggör och bygg vidare på befintliga verksamheter som kan erbjuda produktionsytor för KKN	Påbörjas våren 2025	KoB	Dalapop, Sätergläntan, Folkhögskolor, Film i Dalarna, Högskolan Dalarna, Dalarna Science park, kollektivverkstäder
Stärka branschorganisationerna, behovsinventering	Påbörjas våren 2025	KoB	Branschorganisationer
Inventera delbranschernas behov av produktionsplatser, resurscentrum och kreativa hus	Påbörjas hösten 2025	KoB	Branschorganisationer
Skapa förutsättningar för mötesplatser och delning av resurser/kompetenser utifrån branschens behov	Påbörjas hösten 2025	KoB, RUF	Dalapop, Sätergläntan, Folkhögskolor, Film i Dalarna, Högskolan Dalarna, Dalarna Science park, kollektivverkstäder

Stärka de verksammas affärskompetens

Sprid goda exempel

Erbjuda workshops, seminarier inom affärskunskap, marknadsföring, ny teknik, juridik utifrån branschens behov.

Förbättra förutsättningarna för att Dalarna science park och andra företagsfrämjare att integrera KKN

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
I samverkan med kulturområdets branschorganisationer genomföra seminarier och workshops kring ämnen som utvecklar verksamheter inom KKN	Påbörjas våren 2025	KoB, RUF	Branschorganisationer, Coompanion
Öka Dalarna Science Parks möjligheter att inkludera KKN i inkubatorsverksamheten	Påbörjas våren 2025	KoB, RUF	Dalarna Science park
Göra insatser till arrangörsföreningar och andra kulturföreningar med affärsverksamhet	Påbörjas våren 2025	KoB, RUF	Coompanion

3.

DELTAGANDE TILLGÄNGLIG- GÖRA OCH STÄRKA EFTERFRÅGAN

BEHOV OCH UTMANING

Tillgången till kulturella och kreativa verksamheter påverkas både av hur verksamheterna ges plats i samhället och hur förutsättningarna för att ta sig till verksamheterna utformas. Efterfrågan på konst och kultur skapas kontinuerligt i samhället och över generationer. Ökad förståelse och kunskap för konst, kultur och hantverk i tidig ålder skapar framtidens publik och kulturskapare.

I samhället möter vi konst och kultur varje dag ofta utan att tänka på det; våra vardagsföremål är alla formgivna för funktion och skönhet, byggnaderna är verk av arkitekter, spelen i mobilen och på datorn är produkter av många kreativa kompetenser, musiken i lurarna, affischerna på bussen, konsten i sjukhussalen och mycket mer. Det är lätt att glömma bort att allt detta är sprunget ur den kreativa kärnan.

Att synliggöra och tillgängliggöra kulturen, samt att arbeta med kultur i samhällsplanering och social hållbarhet bidrar till en stark KKN-sektor som i sin tur bidrar till hållbarhetens tre dimensioner, så som de beskrivs i Dalastrategin.

Gestaltad livsmiljö, den nationella politiken för platsutveckling har bäring även på Dalarna.

MÅL

Konstens och kulturens värde för den demokratiska samhällsutvecklingen förstås och tas tillvara.

Tillgänglighet till kulturen ökar och fler tar del av och använder kulturella produkter och tjänster.

INSATSER

Sektorsövergripande samarbeten mellan konst och kultur och andra områden som samhällsplanering, hälso- och sjukvård, industri, tjänstesektor

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Bygga och förmedla regional kunskap om områdets relation till plats och politikområdet gestaltad livsmiljö	Pågående	KoB, RUF	
Sektorsövergripande workshops	Våren 2025	KoB	Coompanion, branschorganisationer
Använda konst och kultur som resurs i hälso- och sjukvård	Pågående	KoB, RUF	Primärvård, äldreomsorg, Region Östergötland
Använda kreativa processverktyg i tjänsteutveckling	Pågående	KoB	Privat aktör, KKN-företag, tjänsteföretag, branschorganisationer
Initiera arbete med kultur på arbetsplats	Hösten 2025	KoB	KKN-företag, fackförbund, Skådebanan Dalarna, branschorganisationer

Långsiktig kompetensförsörjning

Stärka barns kreativa skapande genom exempelvis skapande skola och kulturskola

Öka samarbeten med nationella lärosäten

Stärka mobilitetsstöd till kulturverksamhet för ökade utbyten genom residens eller liknande

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Främja aktiviteten inom skapande skola och kulturskolan	Pågående	KoB	Dalarnas kommuner
Stärka befintliga högre utbildningar, samt etablera satellit-utbildningar		KoB	Lärosäten inom konst och kultur i Dalarna och på nationell nivå
Utöka stödet till residens, för yrkesverk-samma kulturutövare och studenter		KoB	Branschorganisa-tioner, lärosäten, Konstnärsnämnden

Tillgängliggörande

Insatser	Tidplan	Ansvarig	I samverkan med
Utveckla kulturbuss	Pågående	KoB	Kollektivtrafik-förvaltningen

KKN I SIFFROR

DALARNA

Statistik över företagande inom KKN tas inte fram regelbundet då ingen myndighet har det uppdraget, och företagen återfinns inom en mängd SNI-koder som kräver ett visst analysarbete för att inkludera de relevanta företagen och yrkesgrupperna.

Det senaste året som nationell kvalitetsgranskad statistik togs fram var 2016. Då beräknades det finnas cirka 16 000 företag i Dalarna, varav cirka 2 500 var företag inom KKN, vilket utgör drygt 15 procent av alla företag. Totalt antal anställda omräknat i helårsarbeten var 2 100 stycken. Dessa företag omsatte cirka 4,5 miljarder kronor år 2017 i Dalarna (nettoomsättning för KKN i Sverige 2017 var 398 miljarder kronor).

Området Scenkonst som innefattar musik teater, dans cirkus och kulturutbildningar utgjorde den största andelen av företagen inom KKN i Dalarna år 2016. Cirka 25 procent/var fjärde företagare inom KKN var verksam inom scenkonstområdet.

Mode hade högst förädlingsvärde och även flest anställda; cirka 830 personer. Reklam och Litteratur/press var de områden där företagandet minskat mest de senaste åren, vilket bland annat kan kopplas till digitaliseringen som förändrat produktion och konsumtion till att exempelvis papperstidningar inte ges ut som tidigare och att en del yrken försvunnit.

Markant ökat företagande finns inom delsektorerna Scenkonst; från 423 till 620 företag och Litterärt och konstnärligt skapande; från 282 till 347 företag. Delsektorn Kulturarv har haft den största procentuella ökningen av antalet anställda; 100 procent, dock från en låg nivå; 32 anställda 2010 till 64 anställda 2017.

KKN I SIFFROR NATIONELLT OCH PÅ EU-NIVÅ

Företagandet inom KKN är utbrett och ökar. Av Sveriges 1,2 miljoner företag år 2017 var 130 000 KKN-företag inom sektorn; vilket betyder att knappt elva procent av alla företag i Sverige verkade inom KKN.

I företagsstatistiken inkluderas aktiebolag, handelsbolag, enskilda firmor och ekonomiska föreningar med aktiv näringsverksamhet.

Ideella föreningar inkluderas inte i företagsstatistiken, även om föreningar inom kulturområden ofta är arrangörer för publika verksamheter och därigenom har affärsverksamhet och bidrar till sektorns omsättning.

149 000 personer var anställda i dessa företag. Enskilda firmor utan anställda finns inte med i statistiken över anställda, trots att firman oftast sysselsätter en person.

Branschen präglas av många soloföretagare utan anställda. Många är kombinatorer, det vill säga har annan sysselsättning vid sidan om företagandet.

Förutom de ekonomiska effekterna som KKN direkt skapar så är dess bidrag till omgivande samhälle en viktig faktor. KKN skapar attraktivitet och sammanhållning långt utanför den egna verksamheten. KKN har stark innovationskraft och stort internationellt utbyte. KKN bidrar till folkhälsa och främjar demokrati.

KKN har under lång tid varit ett viktigt område inom EU då man sett hur näringarna bidrar till företagande, sysselsättning och en god samhällsekonomi. Det finns många EU-program där det är möjligt för KKN att ta del.

SNI-KODER

Branschgrupp	SNI-koder
Arkitektur	71 110 Arkitektverksamhet
Audiovisuellt (audiovisuella lagrings- medier, dataspel, film och TV, radio)	18 200 Reproduktion av inspelningar 47 630 Specialiserad butikshandel med inspelade och oinspelade band och skivor för musik och bild 58 210 Utgivning av dataspel 59 110 Produktion av film, video och TV-program Film 59 120 Efterproduktion av film, video och TV-program Film 59 130 Film-, video- och TV-programdistribution 59 140 Filmvisning (kino-, video- och dvd-film, även filmklubbverksamhet) 60 100 Sändning av radioprogram 60 200 Planering av TV-program och Sändningsverksamhet 77 220 Uthyrning av videokassetter och dvd-skivor
Bild och form (design, foto, konst)	47 783 Specialiserad butikshandel med konst samt galleriverksamhet 74 101 Industri- och produktdesignverksamhet 74 102 Grafisk designverksamhet 74 103 Inredningsarkitektverksamhet 74 201 Porträttfotoverksamhet 74 202 Reklamfotoverksamhet 74 203 Press- och övrig fotografverksamhet 74 204 Fotolaboratorieverksamhet
Kulturarv (arkiv, historiska och arkeologiska platser, museer)	91 012 Arkivverksamhet 91 020 Museiverksamhet 91 030 Vård av historiska minnesmärken och byggnader

Branschgrupp	SNI-koder
Litteratur och press (bibliotek, litteratur, okatalogiserat, press)	18 110 Tryckning av dagstidningar 18 121 Tryckning av tidskrifter 18 122 Tryckning av böcker och övriga trycksaker 18 130 Grafiska tjänster före tryckning (prepress/premedia) 18 140 Bokbinding och andra tjänster i samband med tryckning 47 610 Specialiserad butikshandel med böcker 47 621 Specialiserad butikshandel med tidningar 47 622 Specialiserad butikshandel med kontorsförbrukningsvaror 47 913 Postorderhandel och detaljhandel på Internet med böcker och andra mediavaror 58 110 Bokutgivning Books & Press, Litteratur & Press, Litteratur 58 120 Publicering av kataloger och sändlistor 58 131 Dagstidningsutgivning 58 132 Annonstidningsutgivning 58 140 Utgivning av tidskrifter 58 190 Annan förlagsverksamhet 63 910 Nyhetsservice 74 300 Översättning och tolkning 91 011 Biblioteksverksamhet
Litterärt och konstnärligt skapande	90030 Litterärt och konstnärligt skapande

Branschgrupp	SNI-koder
Mode	13 200 Vävnadstillverkning 13 300 Blekning, färgning och annan textilberedning 14 110 Tillverkning av läder- och skinnkläder 14 120 Tillverkning av arbets-, skydds- och överdragskläder 14 130 Tillverkning av andra gång- och ytterkläder 14 140 Tillverkning av underkläder, skjortor och blusar 14 190 Tillverkning av andra beklädnadsvaror och tillbehör 14 200 Tillverkning av pälsvaror 14 310 Tillverkning av strumpor 14 390 Tillverkning av andra trikåvaror 15 110 Garvning och annan läderberedning; pälsberedning 15 120 Tillverkning av reseffekter, handväskor, sadel- och seldon m.m. 15 200 Tillverkning av skodon 46 160 Provisionshandel med textilier, kläder, skodon och lädervaror 46 420 Partihandel med kläder och skodon 47 711 Specialiserad butikshandel med herr-, dam- och barnkläder, blandat 47 712 Specialiserad butikshandel med herrkläder (även handskar, slipsar, bälten m.m.) 47 713 Specialiserad butikshandel med damkläder (även handskar, scarfar, skärp m.m.) 47 714 Specialiserad butikshandel med barnkläder 47 715 Specialiserad butikshandel med pälsar (även handskar, hattar, muffar och mössor av päls) 47 721 Specialiserad butikshandel med skodon 47 722 Specialiserad butikshandel med väskor, reseffekter och lädervaror 47 912 Postorderhandel och detaljhandel på Internet med beklädnadsvaror
Reklam	73 111 Reklambyråverksamhet 73 112 Direktreklamverksamhet 73 119 Övrig reklamverksamhet 73 120 Mediebyråverksamhet
Scenkonst (kulturutbildning, musik, scenkonst)	32 200 Tillverkning av musikinstrument 47 595 Specialiserad butikshandel med musikinstrument och noter 59 200 Ljudinspelning och fonogramutgivning 85 521 Kommunala kulturskolans utbildningar 85 522 Övrig musik-, dans- och kulturell utbildning 90 010 Artistisk verksamhet 90 020 Stödjänster till artistisk verksamhet 90 040 Drift av teatrar, konserthus o.d.

KÄLLOR

Utredningsbetänkandet *Kreativa Sverige!* (SOU 2022:44)
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2024/04/skr.-202324111>

Regeringens nationella strategi för företag i kulturella och kreativa branscher
https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2022/08/sou-2022_44/

Produktionsplatser för konst, konsthantverk och design i Dalarna, 2024
<https://www.regiondalarna.se/verksamhet/kultur/publikationer/>

Ola Granholm, *Kreativa Hus*, Framväxtbolagets rapport 2023

Kreametern analysrapport. Publikationsnummer: Rapport 0233
ISBN: 978-91-88601-30-8, 2017

Region Dalarna – Kultur och bildning, Box 712, 791 29 Falun
Besöksadress: Myntgatan 2, Falun
www.regiondalarna.se